

1903 Viipurin läänin kuverööriä laatimaan paikallisten virkamiesten avustuksella Tuleman tilan käyttöä ja hoitoa koskevan ehdotuksen, kunnes siitä päätettäisiin lopullisesti. Salmin nimismies **J.F. Ollikainen** laatikin tätä varten oman ehdotuksensa. Tämän jälkeen huhtikuussa 1905 senaatti asetti erityisen komitean, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus "Tuleman maatilan osittamisesta ja sen hallinnosta". Komitean puheenjohtajaksi tuli Viipurin läänin maanmittauskonttorin varamaanmittari **K.L. Bergman** ja jäseniksi muiden muassa nimismies Ollikainen.

Komitean jätettyä ehdotuksensa senaatti hyväksyi maaliskuussa 1908 Tuleman tilaa koskevan esityksen, jonka keisari-suuriruhtinas kesäkuussa 1910 tietyin muutoksin vahvisti. Sen mukaan Tuleman kantatilasta numero 10 voitiin erottaa neljä maanviljelystilaa ja 70 palstatilaa tilattomille luovutettaviksi. Lisäksi esimerkiksi luterilaisen papin käyttöön oli luovutettava asuntotila.

Loput Tuleman tilan alueesta oli säilytettävä valtion hallussa "käytettäväksi metsänhoitoa varten, satama-alueeksi, lastaus- ja varastopaikoiksi sekä muihin yleisiin tarpeisiin ja vuokralle annettaviksi asuntotonteiksi". Näillä asuntotonteilla tarkoitettiin joen itäpuolella sijaitsevan niin sanotun Tuleman kauppapaikan tontteja, joita sittemmin vuokrattiin halukkaille.

Tilojen osittamisen eli erottamisen kantatilasta Bergman suoritti vuosina 1908–1909 ja Viipurin maanmittauskonttori vahvisti sen tammikuussa 1910. Maarekisteriin Tuleman tila uusine viljelys- ja palstatiloineen merkittiin 5.2.1910.

Senaatin päätös luovuttaa Tuleman tilan maita Salmin tilattomille oli tuolle ajankohdalle ominaista asutuspolitiikkaa. Tilattoman väestön asemaan oli alettu kiinnittää lisääntyvää huomiota vuosisadan vaihteen Suomessa aina suuriruhtinaskunnan ylittä johtoa myöten. Sen seurauksena

Hosainoff Oy:n saha. Tulemajoen suussa, joen itärannalla sijainnut höyrysaha oli tärkeä salmilaisien työllistäjä 1910-luvulla. Saha tuhoutui tulipalossa kesäkuussa 1917, mutta rakennettiin pian uudestaan. Kuva teoksesta A. Viljanto: Salmi. (Salmi-säätiö 1951)

perustettiin muun muassa lainarahasto tilattomien maanhankintaa varten.

Senaatti myönsikin tätä varten vuosina 1907–1908 lukuisia lainoja kunnille ja maanosto-osuuskunnille eri puolilla Suomea. Lisäksi valtio osti joitakin kartanoita ja tiloja tilattomien maansaannin turvaamiseksi. Pyrkimys parantaa tilattomien asemaa selittyi osittain sillä, että Suomessa toteutettiin vuonna 1906 radikaali äänioikeus uudistus, joten puolueet kilpailivat uusista äänestäjistä.

Pääosin maatyöväestä koostuvien tilattomien määrä oli Salmisakin lisääntynyt selvästi 1800-luvun lopulla ja se oli Hämysen mukaan 40 prosenttia koko väestöstä.

Tilat ja niiden vuokrahdot

Tuleman tilasta muodostetut neljä suurempaa viljelystilaa olivat kukin kooltaan noin 20 hehtaaria. Lisäksi oli 70 pienempää palstatilaa kooltaan 60 aarista yhteen hehtaariin. Palstatiloja nimitettiin yleisesti myös tonteiksi, jotka sijaitsivat länteen menevän Sortavalaan maantien – ns.

Tuleman hovin perustajia olivat vuonna 1825 Salmin lahjoitusmaaisänniksi tulleet pietarilaiset kauppiat Feodul ja Sergei Gromov. Kuva vuodelta 1937.

Pappilan suoran – molemmiin puolin. Alueen läntisimmistä palstatiloista käytettiinkin nimeä Pappilan tontit.

Pääosa palstatiloista sijaitsi maantien ja Tulemajoen välisellä metsäisellä alueella, osa tien pohjoispuolella pääkirkon tuntumassa. Viljelystilat olivat kirkon länsi- ja luoteispuolella. Tilat oli tarkoitus vuokrata halukkaille ja vuokramiesten oli määrä lunastaa ne omiksi maksamalla vuosittain tietty vuokramaksu 38 vuoden ajan: kymmenenä ensimmäisenä vuotena neljä prosenttia korkoa tilan hinnasta, tämän jälkeen kuusi prosenttia. Osa summasta oli lyhen-

nystä, ja lisäksi heidän oli osallistuttava myös tilojen osittamiskustannuksiin.

Senaatin vahvistamat tilojen hinnat vaihtelivat niiden koosta ja sijainnista riippuen palstatilojen keskimääräisen hinnan ollessa noin 200 markkaa ja viljelystilojen hieinan alle 2 000 markkaa. Vertailun vuoksi mainittakoon, että tavallisen hevosen hinta kesällä 1911 Sortavalassa pidetyillä hevosmarkkinoilla oli 350–500 markkaa.

Tilojen hintaan vaikutti osaltaan se, että valtiolla oli oikeus myydä niiltä tietyn vahvuuden ylittävät havupuut viiden vuoden kuluessa 1911 alusta lukien. Vuokramiesten oli raken-